

нових норм, які регулюють виконання прав та свобод людини, їх захист та поновлення у разі порушення.

Список використаних джерел:

1. Шуміло І.А. Міжнародна система захисту прав людини : навчальний посібник. Київ, 2018. 10 с.
2. Загальна декларація прав людини (рос/укр) : ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948 : станом на 10.12.1948 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
3. Конституція України : Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 01.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
4. Фулей Т. Вплив практики Європейського Суду з прав людини на судову практику України: підходи та виміри / Т. Фулей // Право України. 2015. №2. С. 98-112.

Коваль Ольга,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри приватного та публічного права,

Хміль В'ячеслав,

студент групи БП-1-18.

Інституту права та сучасних технологій

Київський національний університет технологій та дизайну.

м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЙОГО РОЛЬ В ДЕРЖАВНОМУ МЕХАНІЗМІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ І ОХОРОНА ПРАВ ОСОБИ

Вступ. В статті досліджено основний зміст правового забезпечення захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорону прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження. Кримінальний процес – це здійснювана у встановленому законом порядку діяльність прокуратури та суду з попередження, виявлення, розкриття

злочинів, винних в їх скоєнні, застосування до них заходів кримінального покарання або іншого впливу, також реабілітації невинуватих, що відбувається через правовідносини, що виникають у зв'язку з цією діяльністю між органами та особами, котрі беруть в ній участь. *Метою і завданнями дослідження є :* а) аналіз поняття та ознак кримінального процесу; б) характеристика ролі в процесі забезпечення прав людини; в) висновки і рекомендації.

Основний текст. Поняття характеризується наступними трьома основними елементами: 1. Чітка система діяльності визначеному у законі державному механізму органів, інших учасників процесу, що залучаються до сфери кримінальної діяльності. 2. Правовідносини, які існують під час діяльності. 3. Обов'язкова правова регламентація діяльності й відносин, які існують на її основі.

Не існує одноманітного підходу до вивчення кримінального процесу і за кордоном. Наприклад, німецькі юристи схиляються до визначення, що кримінальний процес – це рух кримінальної справи для мети винесення вирок. Англосаксонських країн кримінальний процес визначається як боротьба між обвинувачем і особою, які притягаються до відповідальності.

Кримінальний процес в юридичній теорії та практиці застосовується в значеннях: 1) як діяльність державних органів щодо порушення, розслідування та вирішення кримінальних справ по суті; 2) як галузь права, що регулює діяльність; 3) як правова наука, що досліджує вказану діяльність; 4) як навчальна дисципліна, викладання якої вивчаються теоретичні основи кримінального процесуального права, норми закону і практична кримінально процесуальна діяльність [1].

Наука кримінального процесу, є складовою частиною правової науки. Розробляє теорію кримінального процесу, вивчає чинне кримінального процесуального права, його інститути та норми, практику застосування органами прокуратури, суду. Мета цього вивчення є пізнання соціальної та правової суті, досвіду законодавчого регулювання окремих процесуальних інститутів у закордонних країнах, надання суддям, слідчим, прокурорам і адвокатам у

правильному тлумаченні та застосування норм кримінального процесуального права [2].

Отже, наука кримінального процесу розробляє рекомендації з вдосконаленням кримінального судочинства.

Кримінальний процес як навчальна дисципліна будує на базі науки процесу, кримінального процесуального права та практики застосовуючи органами прокурорами, судами та адвокатами. Предмет кримінального процесу як навчальної дисципліни входить засвоєння теорій та практики застосування відповідними суб'єктами процесу, основи кримінального процесу закордонних країн, вміння правильно тлумачити та застосовувати норми Кримінального процесуального кодексу, самостійно поповнювати процесуальні знання, захищати конституційні права громадян, суспільства та держави [2].

Основні завдання випливають зі статті 3 Конституція України, в якій сказано: «Життя, здоров'я, честь та безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права й свободи людини, їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави. Забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави» [3]. Ці конституційні положення стаття 3 Конституції України знайшли зображення у Кримінальному процесуальному кодексі. З метою охорони та захисту цих соціальних цінностей перед Кримінальним процесом, як і перед іншими галузями права, ставляться конкретні завдання з урахуванням змісту їх предметів регулювання. Завдань кримінального процесу визначені у ст. 2 КПК України повинен забезпечити захист особи, суспільства та держав кримінальних правопорушень, а також забезпечити повне та неупереджене розслідування, для кожного, хто виконає кримінальне правопорушення, притягнути до відповідальності [4].

Новий КПК, як і КПК 1960 року, пов'язує призначення кримінального судочинства із захистом основних цінностей і норм суспільства, до яких відносяться в першу чергу права людини. Таке призначення кримінального судочинства відповідає стандартам, що містяться в міжнародно правових документах (див.: резолюцію сьомого Конгресу ООН з запобіганням злочинності та

поводження з правопорушниками; Принципи незалежності судових органів; Принципи поведження з ув'язненими; п. 27 Віденської декларації й програми дій).

Одним із важливих завдань кримінального процесу є забезпечення розслідувань, судового розгляду, яке буде здійснюватися за умови, якщо встановлення події злочину та притягнення до відповідальності моменту вчинення злочину. Вимога забезпечення розслідувань та судового розгляду робить висновок, що всі встановлені обставини доказів у кримінальному провадженні. Взяти до уваги статтю 6 Конвенція про захист прав людини та основних вимог судового розгляду означає, що «кожна людина має право на розгляд справи, на підставі закону». [5]

Відповідно до п. 2 ст. 9 КПК України розслідувань означає, що керівник судового розслідування, слідчий мають дослідити та виявити обставини кримінального провадження, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних процесуальних рішень [4].

Важливим завданням кримінального процесу є забезпечення вірного застосування закону. Гарантом правильного застосування закону є декілька умов. Це досконале його знання, вміння правильного практичного застосування, ретельне виконання відповідними посадовими особами своїх службових обов'язків, відомчий й судовий контроль, а також ефективний прокурорський нагляд за виконанням законів учасниками кримінального судочинства, які уповноважені розслідувати кримінальні провадження, а також своєчасне провадження по них в судах. Важливими умовами застосування закону також є суворе додержання норми кримінального, кримінального процесуального та іншого закону під час провадження з кримінальних справ з метою встановлення істини.

Висновок. Кримінальне судочинство повинно реалізовувати Конституційні положення для захисту права та свободи особи та гуманістичні принципи кримінального процесу, проголошені в Загальній декларації прав людини 1948 р., Міжнародному пакті про громадські й політичні права 1966 р., Кодекс

поведінки службових осіб з підтримання правопорядку 1979 р., Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або що принижує гідність видів поводження і покарання 1984 р..

Список використаних джерел:

1. Удалова Л., Письменний Д., Азаров Ю., Баулін О., Коваленко В. Кримінальний процес: підручник. К.: ЦУЛ, 2013. 544 с.

2. Кобзар О.Ф., Лукашевич В.Г., Чаплинський К.О. Кримінальний процес: підручник. Ч. 1. «Досудове провадження». Дніпро: «Ліра ЛТД», 2017. 337 с.

3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. Поточна редакція від 01.01.2020 р.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, №11-12, № 13. Ст. 88). Поточна редакція від 04.10.2021 р.

5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Редакція від 02.10.2013. Конвенцію ратифіковано Законом України від 17.07.97 р. Зі змінами та доповненнями, внесеними Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року. Додатково див. Інформацію до Конвенції та протоколів: Протокол № 16 від 02.10.2013 р. Електронний Інтернет ресурс: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text